

PAULINA KUPCZYK

Dr DIANA TRZCIŃSKA

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W PODEJMOWANIU DECYZJI DOTYCZĄCYCH ŚRODOWISKA

Wstęp

Prawo do środowiska, rozumiane jako prawo do życia w zdrowym środowisku i do korzystania z niego zostało sformułowane w Deklaracji Sztokholmskiej przyjętej na zakończenie Konferencji Sztokholmskiej z 1972 r. Zgodnie z tą Deklaracją człowiek ma podstawowe prawo do wolności, równości oraz odpowiednich warunków życia w środowisku o jakości pozwalającej na życie w godności i dobrobycie.

Realizacja tego prawa wyraża się niewątpliwie w możliwości społecznego udziału w postępowaniach dotyczących podejmowania decyzji mających istotny wpływ na środowisko. Skuteczne egzekwowanie tego prawa wymaga bowiem udostępnienia społeczeństwu odpowiednich środków proceduralnych pozwalających na uczestniczenie w podejmowaniu decyzji oraz udostępnienie informacji tak, aby było ono faktycznie efektywne. Instrumenty prawne umożliwiające dochodzenie prawa do życia w zdrowym środowisku i do korzystania z niego znajdują się w prawie międzynarodowym, prawie Unii Europejskiej, a także w prawie polskim.

Poniżej przedstawione zostaną uregulowania prawa międzynarodowego oraz uregulowania prawa krajowego.

System źródeł prawa

Istotą każdego państwa demokratycznego jest oparcie jego funkcjonowania na prawie. W doktrynie prawa wyróżnia się prawo wewnętrzne (krajowe), prawo międzynarodowe oraz prawo wspólnotowe (prawo Unii Europejskiej).

Źródłami prawa krajowego są¹ w kolejności od aktu najwyższej rangi:

- Konstytucja,
- Ustawy i ratyfikowane umowy międzynarodowe,
- Rozporządzenia,
- Prawo miejscowe (np. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego).

System źródeł prawa zbudowany jest hierarchicznie co oznacza, że akty niższego szczebla (rangi) muszą być zgodne z aktami wyższego szczebla. Konsekwencją braku takiej zgodności jest wadliwość aktu niższego szczebla. Wyjątkowo niezgodność taka może powodować nieważność aktu wyższego szczebla.

Po 1 maja 2004 r. równoległe z prawem krajowym obowiązuje prawo wspólnotowe. W ramach tego prawa odróżniamy:

1) prawo pierwotne, na które składają się:

- traktaty o Unii Europejskiej oraz ustanawiający Wspólnotę Europejską,
- ogólne zasady prawa, tj. zasady powszechnie uznane w prawie międzynarodowym i prawach państw członkowskich, jak np. prawo do życia,

¹ uporządkowane od aktu najwyższego szczebla, tj. Konstytucji do aktów najniższego szczebla, tj. prawa miejscowego

- umowy międzynarodowe.
- 2) prawo wtórne:
- a) wiążące:
- rozporządzenia,
 - dyrektywy,
 - decyzje.
- b) niewiążące:
- zalecenia i opinie,
 - polityki, programy działania.

Dla pozycji prawa wspólnotowego w prawie polskim podstawowe znaczenie mają trzy zasady:

- 1) Zasada bezpośredniej skuteczności prawa wspólnotowego – tak prawo pierwotne, jak i wtórne przez sam fakt swego ustanowienia uzyskuje moc wiążącą we wszystkich krajach UE.
- 2) Zasada pierwszeństwa prawa wspólnotowego przed prawem krajowym – rozpoznając daną sprawę sądy i organy administracji mają obowiązek stosowania normy prawa wspólnotowego, jeżeli norma krajowa jest z nią niezgodna.
- 3) Zasada jednolitości prawa wspólnotowego – normy prawa wspólnotowego powinny być jednakowo stosowane we wszystkich krajach członkowskich.

Jeśli chodzi o uregulowanie udziału społeczeństwa, to w prawie międzynarodowym podstawowe znaczenie ma Konwencja sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska² (dalej powoływana jako Konwencja z Aarhus). W prawie wspólnotowym udział ten dodatkowo zapewniony jest na mocy dyrektyw:

- Dyrektywa Rady z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne 85/337/EWG³ (dalej powoływana jako EIA),
- Dyrektywa Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli⁴ (dalej powoływana jako dyrektywa IPPC),
- Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko⁵ (dalej powoływana jako SEA),
- Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE⁶ (dalej powoływana jako dyrektywa o udziale społeczeństwa).

Jako źródło prawa wtórnego dyrektywy:

- są wiążące co do rezultatu,
- są skierowane do Państw Członkowskich,
- wymagają implementacji,

² Dz. U. 03.78.706

³ Dz.U.U.E.L.85.175.40 ze zm

⁴ Dz.U.U.E.L.96.257.26 ze zm.

⁵ Dz.U.U.E.L.01.197.30 ze zm.

⁶ Dz.U.U.E.L.03.156.17 ze zm.

- obywatele mogą powoływać się na poszczególne postanowienia dyrektywy wobec swoich państw, ich organów i sądów, jeżeli Państwo Członkowskie nie implementowało dyrektywy w terminie bądź w sytuacji, gdy implementacja była nieskuteczna (orzeczenie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 10 kwietnia 1984 r. w sprawie 14/83 Von Colson & Kamann).

Jeżeli chodzi o prawo polskie, udział społeczeństwa uregulowany jest przede wszystkim w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska⁷ (dalej powoływane jako p.o.ś.), a od dnia 15 listopada 2008 r. w ustawie z dnia z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko⁸ (dalej powoływana jako ustawa o.o.ś.). Udział społeczeństwa został też przewidziany w ustawie z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁹ (dalej powoływana jako u.p.z.p.).

Konwencja z Aarhus

To umowa międzynarodowa, podjęta pod auspicjami Narodów Zjednoczonych. Uznaje ona, że:

- każda osoba ma prawo do życia w środowisku odpowiednim do jej zdrowia i pomyślności,
- obywatele muszą mieć dostęp do informacji,
- muszą być uprawnieni do uczestnictwa w podejmowaniu decyzji,
- muszą mieć dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska,
- ułatwiony dostęp do informacji i udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji poprawia jakość i wykonanie decyzji, przyczynia się do wzrostu społecznej świadomości zagadnień ochrony środowiska, daje społeczeństwu możliwość zgłaszania swych poglądów, a władzy publicznej możliwość ich należytego uwzględnienia.

Cel Konwencji z Aarhus:

„Art. 1. Cel. W celu przyczynienia się do ochrony prawa każdej osoby, z obecnego oraz przyszłych pokoleń, do życia w środowisku odpowiednim dla jej zdrowia i pomyślności, każda ze Stron zagwarantuje, w sprawach dotyczących środowiska, uprawnienia do dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości zgodnie z postanowieniami niniejszej konwencji.”

Art. 3 ust. 9 Konwencji z Aarhus przewiduje, że społeczeństwu przysługuje dostęp do informacji, udział w podejmowaniu decyzji i dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska bez względu na obywatelstwo, narodowość lub miejsce zamieszkania, a w przypadku osoby prawnej, bez względu na to, gdzie jest jej miejsce rejestracji lub rzeczywisty ośrodek prowadzonej działalności. Zgodnie z Konwencją, osoby realizujące swoje uprawnienia w zgodzie z postanowieniami konwencji nie będą w wyniku tego w żaden sposób karane, prześladowane lub szykanowane,

Udział w podejmowaniu decyzji dotyczących konkretnych przedsięwzięć reguluje art. 6 Konwencji. Treść artykułu:

„Artykuł 6. Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących konkretnych przedsięwzięć.

1) Każda ze Stron:

- a) będzie stosować postanowienia niniejszego artykułu w odniesieniu do decyzji o wydaniu pozwolenia na podjęcie planowanych przedsięwzięć wymienionych w załączniku I,
- b) będzie, zgodnie z jej prawem krajowym, stosować postanowienia niniejszego artykułu również do decyzji co do planowanych przedsięwzięć nieobjętych zakresem załącznika I, które mogą mieć znaczące oddziaływanie na środowisko. W tym celu Strony określą, czy takie proponowane przedsięwzięcie podlega tym postanowieniom, oraz

⁷ tekst jednolity z dnia 23.01.2008r. Dz.U.08.25.150 ze zm.

⁸ na dzień 4.11.2008r. – oczekuje na opublikowanie w Dzienniku Ustaw

⁹ Dz.U.03.80.717 ze zm.

- c) może zdecydować, w indywidualnych przypadkach, jeśli prawo krajowe tak przewiduje, aby nie stosować postanowień niniejszego artykułu do planowanych przedsięwzięć służących celom obrony narodowej, jeśli uzna, iż zastosowanie ich mogłoby mieć szkodliwy wpływ na te cele.
- 2) Zainteresowana społeczność będzie poinformowana, odpowiednio bądź poprzez publiczne ogłoszenie, bądź indywidualnie, na wczesnym etapie procedury podejmowania decyzji w sprawach dotyczących środowiska, i w sposób właściwy, terminowy i skuteczny, inter alia, o:
- a) planowanym przedsięwzięciu i treści wniosku, na podstawie którego decyzja ma być podjęta,
 - b) rodzaju możliwych rozstrzygnięć lub projekcie decyzji,
 - c) władzy publicznej właściwej do wydania decyzji,
 - d) przewidywanej procedurze, w tym również, w zakresie, w jakim jest to już wiadomo, dotyczącym:
 - (i) wszczęcia postępowania,
 - (ii) możliwości udziału społeczeństwa,
 - (iii) czasu i miejsca przewidywanej rozprawy publicznej,
 - (iv) określenia władzy publicznej, u której można uzyskać stosowne informacje, oraz miejsca, gdzie te informacje są wyłożone do wglądu,
 - (v) określenia właściwej władzy publicznej lub jakiegokolwiek innego organu publicznego, do których mogą być składane uwagi i zapytania, oraz terminów składania uwag i zapytań, oraz
 - (vi) określenia, jakie informacje dotyczące ochrony środowiska odnoszące się do planowanego przedsięwzięcia są dostępne, oraz
 - e) fakcie, czy przedsięwzięcie podlega krajowemu lub transgranicznemu postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.
- 3) Procedury umożliwiające udział społeczeństwa zawierać będą rozsądne ramy czasowe dla różnych etapów, które zapewnią dostateczny okres czasu na poinformowanie społeczeństwa, zgodnie z postanowieniami ustępu 2, i na przygotowanie się i efektywne uczestniczenie przez społeczeństwo w podejmowaniu decyzji w sprawach dotyczących środowiska.
- 4) Każda ze Stron umożliwi udział społeczeństwa na tyle wcześnie, że wszystkie warianty będą jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny.
- 5) Każda ze Stron powinna, tam gdzie ma to zastosowanie, zachęcać przyszłych wnioskodawców, aby jeszcze przed złożeniem wniosku o pozwolenie na podjęcie planowanego przedsięwzięcia rozpoznali zasięg zainteresowanej społeczności, rozpoczęli dyskusje i udzielili informacji dotyczących celów planowanego przedsięwzięcia.
- 6) Każda ze Stron zobowiąże właściwe władze publiczne do udostępnienia zainteresowanej społeczności wglądu, na wniosek, jeśli tak przewiduje prawo krajowe, bezpłatnie i natychmiast, jak tylko staną się dostępne, do wszystkich informacji, istotnych dla procesu podejmowania decyzji, o którym mowa w niniejszym artykule, a które są dostępne w trakcie procedury dotyczącej udziału społeczeństwa; nie narusza to prawa Stron do nieujawniania niektórych informacji zgodnie z artykułem 4 ustępy 3 i 4. Istotne informacje, udostępniane bez naruszenia postanowień artykułu 4, obejmują w szczególności:
- a) opis miejsca oraz fizycznej i technicznej charakterystyki planowanego przedsięwzięcia, wliczając w to oszacowanie spodziewanych odpadów i emisji,
 - b) opis znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko,
 - c) opis przewidzianych środków zmierzających do zapobieżenia lub do redukcji tych oddziaływań, w tym emisji,
 - d) streszczenie powyższego w języku nietechnicznym,

- e) *zarys ważniejszych wariantów alternatywnych rozważanych przez wnioskodawcę,*
 - f) *zgodnie z krajowym ustawodawstwem, ważniejsze raporty i opinie, będące w posiadaniu władzy publicznej w momencie, gdy zgodnie z ustępem 2 zainteresowana społeczność powinna być poinformowana.*
- 7) *Procedury dotyczące udziału społeczeństwa będą pozwalać społeczeństwu na składanie, w formie pisemnej lub, jeśli ma to zastosowanie, na rozprawie publicznej lub przesłuchaniu z udziałem wnioskodawcy, wszelkich uwag, informacji, analiz i opinii, które uważa ono za odnoszące się do planowanego przedsięwzięcia.*
 - 8) *Każda ze Stron zapewni, że w decyzjach będą należycie uwzględnione rezultaty uzyskane w wyniku udziału społeczeństwa.*
 - 9) *Każda ze Stron zapewni, że gdy tylko decyzja zostanie podjęta przez władzę publiczną, społeczeństwo zostanie niezwłocznie o niej poinformowane, zgodnie z odpowiednimi procedurami. Każda ze Stron udostępni społeczeństwu sentencję decyzji wraz z przesłankami i ustaleniami, na których oparto decyzję.*
 - 10) *Każda ze Stron zapewni, że kiedy władza publiczna zmienia lub uaktualnia warunki prowadzenia przedsięwzięć, o których mowa w ustępie 1, postanowienia ustępów od 2 do 9 niniejszego artykułu będą stosowane mutatis mutandis i gdzie będzie to miało zastosowanie.*
 - 11) *Każda ze Stron będzie, w ramach swojego prawa krajowego, w miarę możliwości odpowiednio stosować postanowienia niniejszego artykułu w odniesieniu do decyzji o wydaniu pozwolenia na zamierzone uwolnienie genetycznie zmodyfikowanych organizmów do środowiska."*

Z przepisu wynika zatem obowiązek informowania poprzez publiczne ogłoszenie, bądź indywidualnie, na wczesnym etapie procedury w sposób właściwy, terminowy i skuteczny m.in. o planowanym przedsięwzięciu i treści wniosku, na podstawie którego decyzja ma być podjęta, rodzaju możliwych rozstrzygnięć lub projekcie decyzji, władzy publicznej właściwej do wydania decyzji, przewidywanej procedurze. Ramy czasowe przewidziane dla poszczególnych etapów procedury powinny zapewnić okres czasu dostateczny na poinformowanie społeczeństwa oraz pozwalający społeczeństwu na przygotowanie się i efektywne uczestniczenie w podejmowaniu decyzji. Ponadto udział społeczeństwa musi być na tyle wcześnie, że wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny.

Udział społeczeństwa w odniesieniu do planów, programów i wytycznych polityk określa art. 7 Konwencji z Aarhus zgodnie z którym:

„Każda ze Stron podejmie odpowiednie praktyczne lub inne postanowienia, aby społeczeństwo uczestniczyło w przygotowywaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska, w ramach przejrzystych i bezstronnych mechanizmów, otrzymując uprzednio niezbędne informacje. W ramach tych mechanizmów stosowany będzie artykuł 6 ustępy 3, 4 i 8. Zakres podmiotowy udziału społeczeństwa określi właściwa władza publiczna, biorąc pod uwagę cele niniejszej konwencji.

Każda ze Stron doloży starań, aby w odpowiednim zakresie przewidzieć możliwości udziału społeczeństwa w przygotowywaniu wytycznych polityki mających znaczenie dla środowiska."

Z powyższego przepisu wynika zatem, że:

- społeczeństwo uczestniczy w przygotowaniu planów i programów w ramach przejrzystych i bezstronnych mechanizmów,
- przewidziane zostaną rozsądne ramy czasowe zapewniające możliwość efektywnego udziału społeczeństwa w procesie decyzyjnym,
- udział społeczeństwa w przygotowywaniu planów i programów musi być na tyle wczesny, aby wszystkie warianty były jeszcze możliwe,
- istnieje nakaz uwzględniania wyników postępowania z udziałem społeczeństwa w podejmowanych postanowieniach,
- w odpowiednim zakresie władze krajowe powinny zapewnić możliwość udziału społeczeństwa w przygotowywaniu wytycznych polityki mających znaczenie dla środowiska.

Lista przedsięwzięć, pozwolenie na realizację których wymaga procedury udziału społeczeństwa (załącznik I Konwencji):

1) Sektor energetyczny:

- Rafinerie ropy naftowej i gazu ziemnego;
- Instalacje do gazyfikacji i skraplania;
- Elektrownie termiczne i inne instalacje spalające o mocy wejściowej 50 megawatów i więcej;
- Piece koksownicze;
- Elektrownie jądrowe i inne reaktory jądrowe, łącznie z demontażem i likwidacją takich elektrowni lub reaktorów¹⁰
(z wyjątkiem instalacji badawczych do produkcji i konwersji materiałów rozszczepialnych i paliworodnych, których maksymalna moc nie przekracza 1 kW ciągłego ładunku termicznego);
- Instalacje do wtórnego przetwarzania napromieniowanego paliwa jądrowego;
- Instalacje przeznaczone:
 - a) do produkcji lub wzbogacania paliwa jądrowego;
 - a) do przetwarzania napromieniowanego paliwa jądrowego lub odpadów wysoko radioaktywnych;
 - b) do ostatecznego usuwania napromieniowanego paliwa jądrowego;
 - c) wyłącznie do ostatecznego usuwania odpadów jądrowych;
 - d) wyłącznie do składowania (planowanego na ponad 10 lat) napromieniowanego paliwa jądrowego i odpadów radioaktywnych w miejscu innym niż miejsce produkcji.

2) Produkcja i obróbka metali:

- Instalacje do prażenia lub spiekania rud metali (łącznie z rudą siarczkową);
- Instalacje do produkcji surówki stalowej (wytop pierwotny lub wtórny), w tym odlewnictwo ciągłe, o wydajności ponad 2,5 tony na godzinę;
- Instalacje do przetwarzania metali żelaznych:
 - (a) walcownie na gorąco o wydajności ponad 20 ton stali surowej na godzinę;
 - (b) kuźnie z młotami, których moc przekracza 50 kilodźwuli na młot, w których użyta moc cieplna przekracza 20 MW;
 - (c) stosowanie ochronnych stopowych pokryć metalicznych o wsadzie ponad 2 tony surowej stali na godzinę;
- Odlewnie metali żelaznych o dobowej wydajności produkcyjnej ponad 20 ton;
- Instalacje:
 - (a) do produkcji surowych metali nieżelaznych z rud, koncentratów lub surowców wtórnych w procesach metalurgicznych, chemicznych lub elektrolitycznych;
 - (b) do produkcji hutniczej, w tym do wytwarzania stopów, metali nieżelaznych, łącznie z produktami z odzysku (rafinacja, odlewanie itp.), o dobowej wydolności przetopu ponad 4 tony w przypadku ołowiu i kadmu lub 20 ton w przypadku wszystkich innych metali;

¹⁰ Elektrownie jądrowe i inne reaktory jądrowe przestają być takimi instalacjami z chwilą, gdy całe paliwo jądrowe i inne elementy skażone radioaktywnie zostaną na stałe usunięte z miejsca instalacji.

- Instalacje do powierzchniowej obróbki metali i tworzyw sztucznych z zastosowaniem procesów elektrolitycznych lub chemicznych tam, gdzie objętość kadzi produkcyjnych przekracza 30 m³.

3) Przemysł mineralny:

- Instalacje do produkcji klinkieru cementowego w piecach obrotowych o dobowej wydajności produkcyjnej ponad 500 ton lub wapna w piecach obrotowych o dobowej zdolności produkcyjnej ponad 50 ton lub w innych piecach o dobowej zdolności produkcyjnej ponad 50 ton;
- Instalacje do produkcji azbestu oraz wytwarzania produktów na bazie azbestu;
- Instalacje do wytwarzania szkła, w tym włókien szklanych, o dobowej zdolności wytopu ponad 20 ton;
- Instalacje do topienia substancji mineralnych, w tym do produkcji włókien mineralnych, o dobowej zdolności wytopu ponad 20 ton;
- Instalacje do wytwarzania produktów ceramicznych metodą wypalania, a w szczególności dachówki, cegły, cegły ogniotrwalej, płytek, wyrobów kamionkowych lub porcelany, o dobowej zdolności produkcyjnej ponad 75 ton i/lub pojemności pieca ponad 4 m³ oraz gęstości ustawienia produktu w piecu ponad 300 kg/m³.

4) Przemysł chemiczny:

Termin produkcja, w rozumieniu poszczególnych kategorii zawartych w niniejszym ustępie, oznacza produkcję na skalę przemysłową poprzez chemiczne przetwarzanie substancji lub grup substancji wymienionych w literach od (a) do (g):

a) Instalacje chemiczne do produkcji podstawowych chemikaliów organicznych, takich jak:

- (i) Węglowodory proste (liniowe lub cykliczne, nasycone lub nienasycone, alifatyczne lub aromatyczne);
- (ii) Węglowodory zawierające tlen, takie jak alkohole, aldehydy, ketony, kwasy karboksylowe, estry, octany, etery, nadtlenki, żywice epoksydowe;
- (iii) Siarkowe pochodne węglowodorów;
- (iv) Azotowe pochodne węglowodorów, takie jak aminy, amidy, związki azotawe, nitrozwiązki lub azotany, nityle, cyjaniany, izocyjaniany;
- (v) Fosforowe pochodne węglowodorów;
- (vi) Chlorowcowe pochodne węglowodorów;
- (vii) Związki organometaliczne;
- (viii) Podstawowe materiały z tworzyw sztucznych (polimery, włókna syntetyczne i włókna celulozowe);
- (ix) Gumy syntetyczne;
- (x) Barwniki i pigmenty;
- (xi) Środki powierzchniowo czynne.

b) Instalacje chemiczne do produkcji podstawowych chemikaliów nieorganicznych, takich jak:

- (i) Gazy, takie jak amoniak, chlor lub chlorowodór, fluor lub fluorowodór, tlenki węgla, wodór, dwutlenek siarki, tlenochlorek węgla;
- (ii) Kwasy, takie jak kwas chromowy, kwas fluorowodorowy, kwas fosforowy, oleum, kwas siarkawy;
- (iii) Zasady, takie jak wodorotlenek amonowy, wodorotlenek potasowy, wodorotlenek sodowy;
- (iv) Sole, takie jak chlorek amonowy, chloran potasowy, węglan potasowy, węglan sodowy, nadboran, azotan srebrny;

- (v) *Niemetale, tlenki metali lub inne organiczne związki nieorganiczne, takie jak węgiel wapniowy, krzem, węgiel krzemowy;*
 - c) *Instalacje chemiczne do produkcji nawozów sztucznych na bazie fosforu, azotu lub potasu (nawozy proste lub wieloskładnikowe);*
 - d) *Instalacje chemiczne do produkcji podstawowych środków ochrony roślin i biocydy;*
 - e) *Instalacje wykorzystujące procesy chemiczne lub biologiczne do produkcji podstawowych produktów farmaceutycznych;*
 - f) *Instalacje chemiczne do produkcji materiałów wybuchowych;*
 - g) *Instalacje chemiczne, w których wykorzystywane jest przetwarzanie chemiczne lub biologiczne do produkcji proteinowych dodatków do żywności, środków fermentacyjnych i innych substancji proteinowych.*
- 5) *Gospodarka odpadami:*
- *Instalacje do spalania, odzysku, oczyszczania lub usuwania do ziemi odpadów niebezpiecznych;*
 - *Instalacje do spalania odpadów komunalnych o wydajności ponad 3 tony na godzinę;*
 - *Instalacje do usuwania odpadów innych niż niebezpieczne o wydajności ponad 50 ton na godzinę;*
 - *Składowiska odpadów odbierające ponad 10 ton odpadów na dobę lub o całkowitej pojemności ponad 25.000 ton, z wyjątkiem składowisk odpadów obojętnych.*
- 6) *Oczyszczalnie ścieków o wydajności ponad 150.000 równoważnika zaludnienia.*
- 7) *Zakłady przemysłowe do:*
- (a) *Produkcji masy celulozowo-papierniczej z drewna lub z podobnych materiałów włóknistych;*
 - (b) *Produkcji papieru i tektury, o zdolności produkcyjnej ponad 20 ton na dobę.*
- 8)
- (a) *Budowa dalekobieżnych linii kolejowych oraz portów lotniczych¹¹ z głównym pasem startowym o długości 2.100 m i dłuższym;*
 - (b) *Budowa dróg samochodowych i autostrad¹²;*
 - (c) *Budowa nowej drogi o czterech i więcej pasmach ruchu lub zmiana linii drogi, lub poszerzenie istniejącej drogi o dwóch i mniej pasmach ruchu, tak aby zapewnić cztery lub więcej pasm ruchu, jeżeli ciągła długość odcinka nowej drogi lub zmiany linii drogi lub drogi poszerzanej będzie wynosiła 10 km i więcej.*
- 9)
- a) *Śródlądowe drogi wodne i porty dla śródlądowego ruchu wodnego, które umożliwiają ruch statków o wyporności ponad 1.350 ton;*
 - (b) *Porty handlowe, pirsy do załadunku i rozładunku połączone z portami lądowymi i zewnętrznymi (z wyjątkiem pirsów promowych), które mogą przyjmować statki o wyporności ponad 1.350 ton.*
- 10) *Programy wydobywania wód gruntowych lub programy sztucznego przetaczania wód gruntowych tam, gdzie roczna objętość wydobywanych lub przetaczanych wód jest równoważna lub przekracza 10 milionów metrów sześciennych.*

¹¹ W rozumieniu niniejszej konwencji "port lotniczy" oznacza port lotniczy, który odpowiada definicji określonej w Konwencji chicagowskiej z 1944 r. powołującej Międzynarodową Organizację Lotnictwa Cywilnego (International Civil Aviation Organization - Aneks 14).

¹² W rozumieniu niniejszej konwencji "autostrada" oznacza drogę samochodową, która odpowiada definicji określonej w Umowie europejskiej o głównych międzynarodowych arteriach komunikacyjnych (European Agreement on Main International Traffic Arteries) z 15 listopada 1975 r.

11)

- a) *Prace na rzecz transferu zasobów wodnych pomiędzy zlewniami rzek tam, gdzie celem tego transferu jest zapobieganie ewentualnym niedoborom wody i gdzie objętość transferowanej wody przekracza 100 milionów metrów sześciennych rocznie;*
- b) *We wszystkich innych przypadkach, prace na rzecz transferu zasobów wodnych pomiędzy zlewniami rzek tam, gdzie przepływ wieloletni w zlewni poboru wody przekracza 2.000 milionów metrów sześciennych rocznie i gdzie objętość przemieszczanej wody przekracza 5% tego przepływu.*

Z obydwu powyższych przypadków wykluczony jest transfer wody do picia rurociągami.

- 12) *Wydobycie ropy naftowej i gazu ziemnego do celów komercyjnych tam, gdzie wydobywana objętość przekracza 500 ton na dobę w przypadku ropy naftowej i 500.000 metrów sześciennych na dobę w przypadku gazu.*
- 13) *Zapory i inne instalacje służące do powstrzymywania lub stałego przechowywania wody tam, gdzie nowa lub dodatkowa objętość wody powstrzymywanej lub przechowywanej przekracza 10 milionów metrów sześciennych.*
- 14) *Rurociągi do transportu gazu, ropy naftowej lub chemikaliów o średnicy powyżej 80 mm i długości powyżej 40 km.*
- 15) *Instalacje do intensywnej hodowli drobiu i świń o liczbie większej niż:*
 - (a) *40.000 miejsc w przypadku drobiu;*
 - (b) *2.000 miejsc do produkcji świń (powyżej 30 kg) lub*
 - (c) *750 miejsc dla loch.*
- 16) *Kamieniołomy i górnictwo odkrywkowe tam, gdzie powierzchnia miejsca wydobywania przekracza 25 hektarów, lub wydobywanie torfu tam, gdzie powierzchnia miejsca wydobywania przekracza 150 hektarów.*
- 17) *Budowa napowietrznych elektrycznych linii energetycznych o napięciu 220 kV i więcej oraz o długości większej niż 15 km.*
- 18) *Instalacje do przechowywania ropy naftowej, produktów petrochemicznych lub chemicznych o pojemności 200.000 ton lub więcej.*
- 19) *Inne rodzaje działalności:*
 - (a) *Zakłady wstępnej obróbki (operacje takie jak płukanie, bielzenie, merceryzacja) lub barwienia włókien albo tekstyliów tam, gdzie wydajność obróbki przekracza 10 ton na dobę;*
 - (b) *Zakłady garbowania skór zwierzęcych i innych tam, gdzie wydajność przerobu przekracza 12 ton wykończonego produktu na dobę;*
 - (c)
 - (i) *Rzeźnie o dobowej wydajności tusz powyżej 50 ton na dobę;*
 - (ii) *Procesy obróbki i przetwarzania mające na celu wytwarzanie produktów żywnościowych z:*
 - *surowców zwierzęcych (innych niż mleko) o dobowej wydajności wykończonych produktów większej niż 75 ton;*
 - *surowców roślinnych o dobowej wydajności wykończonych produktów większej niż 300 ton (wartość przeciętna w stosunku kwartalnym);*
 - (iii) *Oczyszczanie i przetwarzanie mleka, przy ilości uzyskiwanego mleka większej niż 200 ton na dobę (wartość przeciętna w stosunku rocznym);*
 - d) *Instalacje do usuwania lub recyklingu tusz zwierzęcych i odpadów zwierzęcych o wydajności przetwarzania ponad 10 ton na dobę;*

- e) Instalacje do powierzchniowego oczyszczania substancji, obiektów lub produktów z wykorzystaniem rozpuszczalników organicznych, w szczególności do wykańczania powierzchniowego, drukowania, powlekania, odtłuszczenia, impregnacji wodoodpornej, sortowania według wymiarów, malowania, czyszczenia lub impregnowania, o wydajności przerobowej powyżej 150 kg na godzinę lub powyżej 200 ton rocznie;
 - f) Instalacje do produkcji elektrod węglowych (trudno palnego węgla) lub elektrografitu poprzez spielanie lub grafityzację.
- 20) Wszelka działalność nieujęta w ustępach 1-19 tam, gdzie w ramach procedur oceny wpływu na środowisko, z mocy krajowego porządku prawnego, przewidziany jest udział społeczeństwa.
- 21) Postanowienia artykułu 6 ustęp 1 (a) niniejszej konwencji nie stosuje się do żadnego z wyżej wymienionych przedsięwzięć w przypadku podejmowania ich wyłącznie lub głównie w celu badania, opracowania i testowania nowych metod lub produktów przez mniej niż dwa lata, chyba że mogłyby one spowodować znaczny ujemny wpływ na środowisko lub zdrowie.
- 22) Wszelkie zmiany lub poszerzenie zakresu działalności tam, gdzie takie zmiany lub poszerzenie zakresu spełnia kryteria lub wartości progowe ustanowione w niniejszym załączniku, podlegają postanowieniom artykułu 6 ustęp 1 (a) niniejszej konwencji. Wszelkie inne zmiany lub poszerzenie zakresu działalności podlegają postanowieniom artykułu 6 ustęp 1 (b) konwencji.

Dyrektywa EIA

Dyrektywa wprowadza zasady ogólne dla oceny skutków wywieranych na środowisko w celu uzupełnienia i skoordynowania procedur wydawania zezwoleń na publiczne i prywatne przedsięwzięcia, które mogą mieć znaczny wpływ na środowisko. Legislator europejski uznał, że zasady oceny skutków środowiskowych powinny być zharmonizowane, szczególnie w odniesieniu do przedsięwzięć, które powinny podlegać ocenie, podstawowych obowiązków wykonawców oraz do zawartości oceny.

Dyrektywa uznaje, że:

- do oceny przedsięwzięć niezbędne jest dostarczenie pewnego minimum informacji dotyczących przedsięwzięcia i jego skutków;
- skutki przedsięwzięcia na środowisko muszą być oceniane ze względu na ochronę zdrowia ludzi, poprawę jakości życia poprzez poprawę warunków środowiska oraz zachowanie różnorodności gatunków i zdolności reprodukcyjnej ekosystemów jako podstawy utrzymania życia,
- przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko naturalne, między innymi z powodu ich charakteru, rozmiarów lub lokalizacji podlegają wymaganiom w celu uzyskania zezwolenia na inwestycję i ocenie w odniesieniu do ich skutków, przed udzieleniem zezwolenia na inwestycję,
- ocena wpływu na środowisko określa, opisuje i ocenia we właściwy sposób dla każdego indywidualnego przypadku bezpośrednie i pośrednie skutki przedsięwzięcia dla następujących elementów:
 - istot ludzkich, fauny i flory;
 - gleby, wód, powietrza, klimatu i krajobrazu;
 - dóbr materialnych i dziedzictwa kultury;
 - oddziaływania między tymi elementami.

Dyrektywa przewiduje udział społeczeństwa:

- 1) zawsze dla przedsięwzięć, dla których wymagana jest ocena oddziaływania na środowisko (dalej również jako OOS), tj. dla przedsięwzięć wymienionych w załączniku I,

- 2) w przypadku przedsięwzięć wymienionych w załączniku II do Dyrektywy, jeżeli w wyniku screeningu¹³ stwierdzona zostanie konieczność przeprowadzenia postępowania OOS.

Przedsięwzięcia wymienione w załączniku I, a więc dla których zawsze wymagana jest OOS to:

1. Rafinerie ropy naftowej (wyłączając przedsiębiorstwa wytwarzające jedynie smary z ropy naftowej) i instalacje do gazyfikacji i upłynniania węgla lub łupków bitumicznych o wydajności co najmniej 500 ton dziennie.
2.
 - a) Elektrociepłownie i inne instalacje do spalania o mocy cieplnej co najmniej 300 MW, i
 - b) Elektrownie jądrowe i inne reaktory jądrowe oraz demontaż lub wycofanie z eksploatacji takiej elektrowni jądrowej bądź reaktorów (*) (z wyjątkiem instalacji badawczych do produkcji i przekształcania materiałów rozszczepialnych i paliworodnych, o mocy nieprzekraczającej 1 kilowata przy ciągłym obciążeniu termicznym).
3.
 - a) Instalacje do przetwarzania napromieniowanych paliw jądrowych.
 - b) Urządzenia przeznaczone do:
 - produkcji i wzbogacania paliw jądrowych,
 - przetwarzania napromieniowanych paliw jądrowych lub wysokoaktywnych odpadów radioaktywnych,
 - ostatecznego unieszkodliwiania napromieniowanych paliw jądrowych,
 - wyłącznie do ostatecznego unieszkodliwiania odpadów radioaktywnych,
 - wyłącznie do składowania (planowanego na dłużej niż 10 lat) napromieniowanych paliw jądrowych lub odpadów radioaktywnych w innym miejscu niż miejsce produkcji.
4.
 - a) Kombinaty do wstępnego wytopu żelaza i stali,
 - b) Urządzenia do produkcji nieżelaznych surówek metali z rud, koncentratów lub surowców wtórnych przy zastosowaniu procesów metalurgicznych, chemicznych lub elektrolitycznych.
5. Urządzenia do wydobywania azbestu oraz przetwarzania i transformacji azbestu i produktów zawierających azbest: dla produktów azbestowo-cementowych o rocznej produkcji większej niż 20.000 ton produktu końcowego, dla materiałów ciernych o rocznej produkcji większej niż 50 ton produktu końcowego i dla innych zastosowań azbestu, zużywających go w ilości większej niż 200 ton na rok.
6. Zintegrowane urządzenia chemiczne, tj. takie urządzenia, które służą do wytwarzania na skalę przemysłową substancji z wykorzystywaniem chemicznych reakcji przemiany, w których jest szereg zespołów zestawionych i powiązanych funkcjonalnie ze sobą, służących do:
 - a) produkcji podstawowych organicznych substancji chemicznych;
 - b) produkcji podstawowych chemikaliów nieorganicznych;
 - c) produkcji fosforowych, azotowych lub potasowych nawozów sztucznych (prostych i złożonych);
 - d) produkcji substancji bazowych preparatów ochrony roślin i biocydów;
 - e) produkcji podstawowych produktów farmaceutycznych z wykorzystaniem procesów chemicznych bądź biologicznych;
 - f) produkcji materiałów wybuchowych.

¹³ screening to proces, dzięki któremu podejmowana jest decyzja, czy OOS jest wymagana przy danym projekcie, czy nie.

7.

- a) Budowa dalekobieżnych linii ruchu kolejowego i portów lotniczych z głównym pasem startowym o długości 2.100 m lub więcej;
- b) Budowa autostrad i dróg szybkiego ruchu;
- c) Budowa nowej drogi o czterech lub większej liczbie pasów bądź ich wyrównanie lub poszerzenie istniejącej drogi złożonej z najwyżej dwóch pasów do co najmniej czterech pasów, w przypadku gdy taka nowa droga lub wyrównywana lub poszerzana część drogi miałaby co najmniej 10 kilometrów długości w jednym odcinku.

8.

- a) Śródlądowe drogi wodne i porty śródlądowe pozwalające na przepływanie statków o wyporności powyżej 1.350 ton;
- b) Porty handlowe, nabrzeża dla załadunku i rozładunku połączone z lądem oraz przedporcia (z wyłączeniem nabrzeży dla promów), które mogą przyjąć statki o wyporności powyżej 1.350 ton.

9. Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów za pomocą spalania lub obróbki chemicznej, jak określono w załączniku II A do dyrektywy 75/442/EWG w pozycji D9, bądź składowisko odpadów niebezpiecznych (tj. odpadów, do których stosuje się dyrektywę 91/689/EWG).

10. Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów za pomocą spalania lub obróbki chemicznej, jak określono w załączniku II A do dyrektywy 75/442/EWG w pozycji D9 o nie-niebezpiecznych odpadach, o wydajności przekraczającej 100 ton dziennie.

11. Ujęcia wód gruntowych lub systemy sztucznego nawadniania, gdzie pobór lub zużycie wody wynosi co najmniej 10 mln m³.

12.

- a) Przedsięwzięcia związane z przetaczaniem zasobów wodnych między dorzeczami rzek, w przypadkach gdy jest ono związane z zabezpieczeniem przed potencjalnym brakiem wody, a ilość przetoczonych wody przekracza 100 mln m³ rocznie;
- b) We wszystkich innych przypadkach przedsięwzięcia przetaczania zasobów wodnych między dorzeczami rzeki przy wieloletnim średnim wypływie wody z dorzecza w ujęciu wody przekracza 2.000 mln m³, a ilość przetaczanej wody przekracza 5 % tego wypływu.

W obu przypadkach nie uwzględnia się przetaczania wody pitnej rurociągami.

13. Oczyszczalnie ścieków o wydajności przekraczającej równoważnik zaopatrzenia niezbędny dla 150.000 ludzi, jak określono w art. 2 pkt 6 dyrektywy 91/271/EWG.

14. Wydobycie ropy naftowej i gazu ziemnego do celów handlowych w przypadku gdy ilości wydobyte przekraczają 500 ton dziennie dla ropy naftowej i 500.000 m³ dziennie w przypadku gazu.

15. Zapory i inne urządzenia przeznaczone do zatrzymywania i stałego gromadzenia wody w przypadku gdy nowe lub dodatkowe masy wód zatrzymanych lub zmagazynowanych przekraczają 10 mln m³.

16. Rurociągi do transportu gazu, ropy i chemikaliów o średnicy powyżej 800 mm i długości powyżej 40 km.

17. Urządzenia do intensywnej hodowli drobiu lub świń o pojemności większej niż:

- a) 85.000 stanowisk dla brojlerów, 60.000 stanowisk dla kur;
- b) 3.000 stanowisk dla świń produkcyjnych (ponad 30 kg); lub
- c) 900 stanowisk dla macior.

18. Zakłady przemysłowe do:

- a) *produkcji pulpy z drewna lub podobnych materiałów włóknistych;*
- b) *produkcja papieru i kartonu o wydajności przekraczającej 200 ton dziennie.*
- 19. *Kamieniołomy i kopalnie odkrywkowe w przypadku gdy powierzchnia zakładów przekracza 25 ha lub wydobycia torfu w zakładzie o powierzchni przekraczającej 150 ha.*
- 20. *Konstrukcje napowietrznych linii elektrycznych o napięciu co najmniej 220 kV i długości powyżej 15 km.*
- 21. *Urządzenia do składowania ropy naftowej, produktów petrochemicznych i chemikaliów, o pojemności co najmniej 200.000 ton.*
- 22. *Jakakolwiek zmiana lub poszerzenie przedsięwzięć wymienionych w niniejszym Załączniku, gdy taka zmiana lub poszerzenie samo w sobie napotyka progi podane w niniejszym załączniku.*

Jeżeli chodzi o przedsięwzięcia wymienione w załączniku II, są to:

1. Rolnictwo, leśnictwo i akwakultura

- a) *Przedsięwzięcia dotyczące restrukturyzacji obszarów wiejskich;*
- b) *Przedsięwzięcia w celu wykorzystania nieużytków i obszarów półnaturalnych do intensywnego użytkowania rolnego;*
- c) *Przedsięwzięcia zarządzania wodą w rolnictwie, włączając nawadnianie i meliorację;*
- d) *Wstępne zalesianie i wycinanie lasów w celu zamiany przeznaczenia gruntów;*
- e) *Urządzenia do intensywnej hodowli żywca (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- f) *Intensywna hodowla ryb;*
- g) *Rekultywacja terenów z morza.*

2. Przemysł wydobywczy

- a) *Kamieniołomy, kopalnie odkrywkowe, wydobycie torfu (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- b) *Górnictwo podziemne;*
- c) *Wydobycie minerałów przy pomocy pogłębiarek morskich lub rzecznych;*
- d) *Głębokie wiercenia, w szczególności:*
 - *wiercenia geotermiczne,*
 - *wiercenia w celu składowania odpadów jądrowych,*
 - *wiercenia w celu zaopatrzenia w wodę, z wyjątkiem wierceń w celu zbadania stabilności gruntu;*
- e) *Powierzchniowe urządzenia przemysłowe dla wydobywania węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego i rud, a także łupków bitumicznych.*

3. Przemysł energetyczny

- a) *Urządzenia przemysłowe do produkcji energii, pary i gorącej wody (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- b) *Urządzenia przemysłowe do transportu gazu, pary i gorącej wody, linie napowietrzne do przesyłania energii elektrycznej (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- c) *Powierzchniowe składowanie gazu ziemnego;*

- d) *Podziemne składowanie gazów palnych;*
- e) *Powierzchniowe składowanie paliw kopalnych;*
- f) *Przemysłowe brykietowanie węgla kamiennego i brunatnego;*
- g) *Urządzenia do obrabiania i składowania odpadów radioaktywnych (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- h) *Urządzenia do produkcji wodnej energii elektrycznej;*
- i) *Urządzenia wykorzystujące siłę wiatru do produkcji energii elektrycznej (gospodarstwa wiatrowe).*

4. Produkcja i przetwarzanie metali

- a) *Urządzenia do produkcji surówki lub stali (pierwotny i wtórny wytop), łącznie z odlewem ciągłym;*
- b) *Urządzenia do przetwarzania metali żelaznych:*
 - (i) *walcownie gorące;*
 - (ii) *kuźnie młotkowe;*
 - (iii) *nakładanie ochronnych powłok metalowych;*
- c) *Odlewnie metali żelaznych;*
- d) *Urządzenia do wytapiania, wraz z wytwarzaniem stopów metali nieżelaznych, z wyłączeniem metali szlachetnych, a uwzględniając odzyskane produkty (uszlachetnianie, przetapianie i in.);*
- e) *Urządzenia do obróbki powierzchniowej metali i tworzyw sztucznych przy użyciu elektrolizy lub reakcji chemicznych;*
- f) *Produkcja i montowanie pojazdów mechanicznych oraz produkcja silników;*
- g) *Stocznie;*
- h) *Zakłady budowy i naprawy samolotów;*
- i) *Produkcja sprzętu kolejowego;*
- j) *Wyłaczanie eksplozyjne;*
- k) *Urządzenia do prażenia i spiekania rud metali.*

5. Przemysł mineralny

- a) *Piece koksowe (sucha destylacja węgla);*
- b) *Urządzenia do wytwarzania cementu;*
- c) *Urządzenia do produkcji azbestu oraz wyrobów azbestowych (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- d) *Urządzenia do produkcji szkła, w tym włókna szklanego;*
- e) *Urządzenia do wytapiania substancji mineralnych, wliczając produkcję włókien mineralnych;*
- f) *Produkcja wyrobów ceramicznych poprzez wypalanie, w szczególności dachówek, cegieł, cegieł szamotowych, płytek, naczyń kamionkowych lub porcelany.*

6. Przemysł chemiczny (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I)

- a) *Obróbka półfabrykatów i produkcja chemikaliów;*
- b) *Produkcja pestycydów i produktów farmaceutycznych, farb i lakierów, elastomerów i nadtlenuków;*
- c) *Pomieszczenia i urządzenia do magazynowania ropy naftowej, produktów petrochemicznych i chemicznych.*

7. Przemysł spożywczy

- a) *Wytwarzanie olejów i tłuszczów roślinnych i zwierzęcych;*
- b) *Pakowanie i puszkowanie produktów zwierzęcych i roślinnych;*
- c) *Produkcja produktów mleczarskich;*
- d) *Browary i słodownie;*
- e) *Wytwarzanie wyrobów cukierniczych i syropów;*
- f) *Urządzenia do uboju zwierząt;*
- g) *Urządzenia przemysłowe do wytwarzania skrobi;*
- h) *Zakłady przetwórstwa ryb i tranu;*
- i) *Cukrownie.*

8. Przemysł tekstylny, skórzany, drzewny i papierniczy

- a) *Zakłady przemysłowe do produkcji papieru i kartonu (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- b) *Zakłady obróbki wstępnej (mycie, bielienie, merceryzacja), farbiarnie włókien lub tekstyliów;*
- c) *Garbarnie skór i skórek;*
- d) *Urządzenia do produkcji i przetwarzania celulozy.*

9. Przemysł gumowy

Wytwarzanie i obróbka produktów opartych na elastomerach.

10. Przedsięwzięcia infrastrukturalne

- a) *Przedsięwzięcia inwestycyjne na obszarach przemysłowych;*
- b) *Przedsięwzięcia inwestycyjne na obszarach miejskich, włączając budownictwo centrów handlowych i parkingów;*
- c) *Budowa dróg kolejowych i urządzeń do przeładunku w transporcie mieszanym oraz terminali dla transportu mieszanego (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- d) *Budowa lotnisk (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- e) *Budowa dróg, portów i urządzeń portowych, łącznie z portami rybackimi (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- f) *Budowa śródlądowych dróg wodnych niewymienionych w załączniku I, prace kanalizacyjne i przeciwpowodziowe;*
- g) *Zapory i inne urządzenia przeznaczone do zatrzymywania lub gromadzenia wody na dłuższe okresy czasu (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- h) *Linie tramwajowe, linie kolei nadziemnej lub podziemnej, kolejki wiszące lub podobne szczególnego typu, używane wyłącznie lub głównie do transportu osobowego;*
- i) *Rurociągi do przesyłania ropy naftowej i gazu ziemnego (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- j) *Budowa akweduktów transportujących wodę na dalekie odległości;*
- k) *Prace nabrzeżne w celu zwalczania erozji i prace na morzu prowadzące do zmiany wybrzeża morskiego poprzez budowę, na przykład, grobli, mol, pirsów, oraz pozostałe prace na morzu służące ochronie wybrzeża, z wyłączeniem prac konserwatorskich i rekonstrukcji;*

- l) Ujęcia wód gruntowych i systemy sztucznego nawadniania niewymienione w załączniku I;*
- m) Prace nad przetaczaniem zasobów wodnych między zlewiskami rzek niewymienione w załączniku I.*

11. Inne przedsięwzięcia

- a) Stałe torry wyścigowe i dojazd próbnych dla pojazdów mechanicznych;*
- b) Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- c) Oczyszczalnie ścieków (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I);*
- d) Wylewiska osadów;*
- e) Składowisko złomu żelaza, w tym złomu samochodowego;*
- f) Stanowiska testowe dla silników, turbin lub reaktorów;*
- g) Urządzenia do produkcji sztucznych włókien mineralnych;*
- h) Urządzenia do odzysku lub likwidacji substancji wybuchowych;*
- i) Zakłady utylizacyjne.*

12. Turystyka i wypoczynek

- a) Nartostrady, wyciągi narciarskie i kolejki linowe oraz inwestycje towarzyszące;*
- b) Porty jachtowe;*
- c) Ośrodki wypoczynkowe i kompleksy hotelowe poza obszarami miejskimi wraz z inwestycjami towarzyszącymi;*
- d) Stałe obozy kempingowe i karawaningowe;*
- e) Parki rozrywki.*

13.

- *Wszelkie zmiany bądź rozbudowa przedsięwzięć wymienionych w załączniku I lub II, już zatwierdzonych, zrealizowanych lub będących w trakcie realizacji, które mogą znacząco niekorzystnie oddziaływać na środowisko naturalne (zmiana lub rozciągnięcie niezawarte w załączniku I);*
- *Przedsięwzięcia w załączniku I podjęte wyłącznie lub głównie z powodu opracowania lub testowania nowych metod lub produktów i nieużywane od ponad dwóch lat.*

Udział społeczeństwa (art. 6 EIA):

Spółeczeństwo jest informowane poprzez ogłoszenia publiczne lub inne właściwe środki, jak np. media elektroniczne (o ile są dostępne) o następujących kwestiach w ramach procedur decyzyjnych dotyczących środowiska najpóźniej do czasu kiedy tylko informacje mogą zostać należycie dostarczone:

- wniosku o zezwolenie na inwestycję oraz jego treści,
- fakcie, że przedsięwzięcie poddane jest procedurze OOS,
- danych szczegółowych właściwych władz odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji: tych, od których można uzyskać istotne informacje, tych, do których mogą być przedkładane komentarze i zapytania oraz szczegóły harmonogramu dla przekazywania komentarzy lub zapytań,
- charakterze możliwych decyzji lub jeśli chodzi o jedną - projekcie decyzji,
- wskazanie dostępności informacji,
- wskazania czasie i miejscu, gdzie lub za pomocą których istotne informacje są udostępniane,

- szczegółach uzgodnień dotyczących udziału społeczeństwa.

Udostępnianie informacji w procesie OOS:

- art. 6 ust. 4 EIA: *Zainteresowana społeczność otrzymuje wczesne i skuteczne możliwości udziału w procedurach decyzyjnych dotyczących środowiska. W tym celu uprawniona jest do wyrażania komentarzy i opinii, kiedy wszystkie opcje są dostępne właściwej władzy lub władzom zanim podjęta zostanie decyzja w sprawie wniosku o zezwolenie na inwestycję.*
- art. 6 ust. 6 EIA: *Przewidziane zostaną rozsądne ramy czasowe dla różnych faz, dające wystarczającą ilość czasu dla poinformowania społeczeństwa oraz zainteresowanej społeczności, aby przygotowały i skutecznie uczestniczyły w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska.*

Decyzja wydawana jest po przebadaniu trosk i opinii wyrażonych przez zainteresowaną społeczność.,

Do informacji publicznej podawana jest (art. 9 EIA):

- treść decyzji i związane z nią warunki,
- główne przyczyny i przemyślenia, na których oparta jest decyzja, włączając informacje dotyczące udziału społeczeństwa,
- w miarę potrzeby, opis podstawowych środków, jakie mają być podjęte w celu uniknięcia, ograniczenia i jeżeli jest to możliwe, skompensowania znaczących niekorzystnych skutków.

Dostęp do sądu (art. 10 a EIA):

Art. 10 a. *Państwa Członkowskie zapewniają, że zgodnie z odnośnym krajowym systemem prawnym, członkowie zainteresowanej społeczności:*

- mający wystarczający interes lub ewentualnie,*
- podnoszący wadliwość prawa, gdy administracyjne procedury prawne Państwa Członkowskiego wymagają tego jako warunku koniecznego,*

mają dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem ustanowionym przez prawo, by zakwestionować materialną i proceduralną legalność decyzji, aktów lub zaniechań, z zastrzeżeniem przepisów niniejszej dyrektywy dotyczących udziału społeczeństwa.

Państwa Członkowskie ustalają, na jakim etapie mogą być kwestionowane decyzje, akty lub zaniechania.

Państwa Członkowskie ustalają co stanowi wystarczający interes lub wadliwość prawa, zgodnie z celem udzielenia zainteresowanej społeczności szerokiego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. W tym celu interes wszelkich organizacji pozarządowych spełniających wymogi określone w art. 1 ust. 2 uważa się za wystarczający do celów lit. a) niniejszego artykułu. Takie organizacje uważa się również za mające prawa dotknięte wadliwością do celów lit. b) niniejszego artykułu.

Przepisy niniejszego artykułu nie wykluczają możliwości wstępnej procedury odwoławczej przed organem administracyjnym oraz nie mają wpływu na wymóg wyczerpania administracyjnych procedur odwoławczych przed zwróceniem się do sądowych procedur odwoławczych, gdzie taki wymóg istnieje na mocy prawa krajowego.

Każda taka procedura jest uczciwa, sprawiedliwa, przeprowadzana bez zbędnej zwłoki i niezbyt droga.

W celu dalszej skuteczności przepisów niniejszego artykułu Państwa Członkowskie zapewniają, że praktyczne informacje dotyczące dostępu do administracyjnych i sądowych procedur odwoławczych są podawane do wiadomości społeczeństwa.

Organizacje ekologiczne spełniające kryteria określone prawem krajowym są traktowane jako "mające wystarczający interes" (art. 1 ust. 2)

Państwa członkowskie ustalają, na jakim etapie mogą być kwestionowane decyzje, akty lub zaniechania.

Dyrektywa IPPC

Dyrektywa IPPC ustanawia ogółe ramy zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli; ustanawia ona środki konieczne do wdrożenia zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli w celu osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony środowiska naturalnego jako całości. Różne podejścia do kwestii kontrolowania emisji do powietrza, środowiska wodnego lub gleby oddzielnie mogą raczej zachęcać do przesuwania zanieczyszczeń między różnymi środowiskami niż do ochrony środowiska naturalnego jako całości. Celem zintegrowanego podejścia jest zapobieganie emisjom do powietrza, środowiska wodnego i gleby, gdziekolwiek mają one miejsce, z uwzględnieniem gospodarki odpadami, oraz, jeżeli jest to niemożliwe, minimalizację emisji w celu osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony środowiska naturalnego jako całości.

Udział społeczeństwa w dyrektywie IPPC:

- Przepisy dyrektywy IPPC stosuje się bez uszczerbku dla przepisów dyrektywy Rady 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko; informacje lub wnioski uzyskane w następstwie stosowania dyrektywy IPPC muszą być uwzględniane w przypadku udzielenia pozwolenia, dyrektywa IPPC nie ma wpływu na wykonanie dyrektywy 85/337/EWG.
- Aby poinformować opinię publiczną o działaniu instalacji i ich potencjalnym oddziaływaniu na środowisko naturalne oraz w celu zapewnienia przejrzystości procesu przyznawania pozwoleń w całej Wspólnocie, przed podjęciem jakiegokolwiek decyzji opinia publiczna musi mieć dostęp do informacji dotyczących wniosków o pozwolenia na nowe instalacje lub na istotne zmiany oraz do samych pozwoleń, ich aktualizacji i do odpowiednich informacji związanych z monitorowaniem.

Dostęp do informacji i udział społeczeństwa w procedurze udzielania pozwoleń (art. 15):

- Państwa Członkowskie zapewniają, że zainteresowana społeczność ma wczesne i skuteczne możliwości udziału w procedurze dotyczącej:
 - wydawania pozwolenia na nowe instalacje,
 - wydawania pozwolenia na jakąkolwiek istotną zmianę w działaniu instalacji,
 - aktualizowania pozwolenia lub warunków pozwolenia dotyczącego instalacji.
- wyniki procesu monitorowania emisji, wymaganego na mocy warunków określonych, pozostające w dyspozycji właściwych władz, muszą zostać udostępnione opinii publicznej.

Kiedy decyzja została podjęta, właściwa władza informuje o niej społeczeństwo zgodnie z odpowiednimi procedurami, podając do wiadomości publicznej następujące informacje:

- treść decyzji, włączając kopię pozwolenia i wszelkich warunków oraz jakiegokolwiek późniejsze uaktualnienia oraz
- przebadawszy troski i opinie wyrażone przez zainteresowaną społeczność, przyczyny i przemyślenia, na których oparta jest decyzja, w tym informacje dotyczące procesu udziału społeczeństwa.

Dostęp do wymiaru sprawiedliwości analogicznie jak w dyrektywie EIA¹⁴.

Procedurę udziału społeczeństwa w odniesieniu do udzielania pozwoleń zintegrowanych reguluje szczegółowo załącznik V dyrektywy IPPC. Zgodnie z nim, do informacji społeczeństwa poprzez ogłoszenia publiczne lub inne właściwe środki (takie jak media elektroniczne, gdy są dostępne o następujących kwestiach w procedurze podejmowania decyzji lub, najpóźniej, kiedy tylko informacje mogą być należycie dostarczone podawane są:

- wniosek o pozwolenie lub, jeżeli zaistnieją takie przypadki, propozycja uaktualnienia pozwolenia lub warunków pozwolenia,

¹⁴ zob. pkt. II

- tam, gdzie znajduje zastosowanie - fakt, że decyzja poddana jest krajowej lub transgranicznej ocenie wpływu na środowisko lub konsultacjom między Państwami Członkowskimi,
- dane szczegółowe właściwych organów odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji, tych, od których można uzyskać istotne informacje, tych, do których mogą być przedkładane komentarze i zapytania oraz szczegóły harmonogramu na przekazanie komentarzy lub zapytań,
- charakter możliwych decyzji lub, jeżeli jest tylko jedna, projektu decyzji,
- gdzie znajdują zastosowanie, szczegóły odnoszące się do propozycji dotyczącej aktualizacji pozwolenia lub warunków pozwolenia,
- wskazania czasu i miejsc, gdzie lub za pomocą których istotne informacje są udostępniane,
- szczegóły uzgodnień dotyczących udziału społeczeństwa.

Dyrektywa SEA

Artykuł 174 Traktatu stanowi, że polityka wspólnotowa w dziedzinie środowiska ma przyczyniać się, między innymi, do zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska, ochrony zdrowia ludzkiego oraz ostrożnego i racjonalnego wykorzystywania zasobów naturalnych oraz że ma być oparta na zasadzie ostrożności. Artykuł 6 Traktatu stanowi, że wymogi ochrony środowiska mają być brane pod uwagę przy ustalaniu oraz realizacji polityk i działań Wspólnoty, w szczególności w celu wspierania stałego rozwoju.

Ocena wpływu na środowisko jest ważnym narzędziem służącym do uwzględnienia aspektów środowiskowych w procesie przygotowania oraz przyjmowania niektórych planów i programów, które potencjalnie mogą powodować znaczący wpływ na środowisko w Państwach Członkowskich. Dzieje się tak ponieważ zapewnia, że taki wpływ planów oraz i programów jest brany pod uwagę w czasie przygotowania tych dokumentów i przed ich przyjęciem. Przyjęcie procedur w zakresie postępowania w sprawie oceny wpływu na środowisko na poziomie planowania i programowania powinno przynieść korzyści przedsięwzięciom, zapewniając bardziej spójne ramy działania poprzez włączenie odpowiednich informacji dotyczących środowiska do procesu podejmowania decyzji. Włączenie szerszego zestawu czynników do procesu podejmowania decyzji powinno przyczynić się do bardziej trwałych i skutecznych rozwiązań. W celu przyczynienia się do bardziej przejrzystego podejmowania decyzji oraz zapewnienia, iż informacje zostały przedstawione wyczerpująco oraz wiarygodnie, konieczne jest przeprowadzenie konsultacji z organami odpowiedzialnymi za sprawy ochrony środowiska oraz ze społeczeństwem. W tym – obowiązujące jest ustalenie i podanie odpowiednich ram czasowych, pozostawiających wystarczającą ilość czasu na konsultacje, w tym także na wyrażenie opinii.

Obowiązki ogólne (art. 4):

- oceny wpływu na środowisko dokonuje się podczas przygotowania planu lub programu i przed jego przyjęciem lub poddaniem procedurze ustawodawczej,
- w przypadku gdy plany i programy tworzą część hierarchii, Państwa Członkowskie, w celu uniknięcia powielania oceny, uwzględniają fakt, że oceny dokonuje się, zgodnie z niniejszą dyrektywą, na różnych poziomach hierarchii.

Konsultacje społeczne (art. 6):

- projekt planu lub programu i sprawozdanie dotyczące środowiska zostają udostępnione organom konsultującym oraz społeczeństwu,
- organy konsultujące oraz społeczeństwo mają odpowiednio wczesną i realną możliwość, we właściwych ramach czasowych, wyrażenia swojej opinii o projektach planów i programów oraz towarzyszącym im sprawozdaniu dotyczącym środowiska przed przyjęciem planu lub programu lub poddaniem go procedurze ustawodawczej.

- Państwa Członkowskie określają społeczeństwo, w tym społeczeństwo, którego dotyczy lub potencjalnie może dotyczyć proces decyzyjny lub które ma interes prawny związany z wymienionymi decyzjami, w tym odpowiednie organizacje pozarządowe, takie jak organizacje promujące ochronę środowiska oraz pozostałe zainteresowane organizacje.
- Państwa Członkowskie ustalają szczegółowe regulacje w zakresie konsultacji i informowania organów i społeczeństwa.

Zgodnie z art. 9 SEA Państwa Członkowskie zapewniają, że w razie przyjęcia planu lub programu powiadamia się organy określone konsultujące i społeczeństwo oraz udostępnia się im następujące dokumenty:

- plan lub program w formie przyjętej,
- oświadczenie podsumowujące, w jaki sposób aspekty środowiskowe zostały wzięte pod uwagę w planie lub programie oraz w jaki sposób sprawozdanie dotyczące środowiska, opinie wyrażone w procesie konsultacji zostały uwzględnione,
- uzasadnienie wyboru planu lub programu w formie przyjętej, w świetle innych rozpatrywanych rozsądnych rozwiązań alternatywnych,
- przyjęte środki dotyczące monitoringu.
- Państwa Członkowskie ustalają szczegółowe regulacje w odniesieniu do informacji przekazywanych społeczeństwu.

Dyrektywa o udziale społeczeństwa

Dnia 25 czerwca 1998 r. Wspólnota podpisała Konwencję ONZ/EKG o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Konwencja z Aarhus). Prawo wspólnotowe powinno być właściwie dopasowane do tej Konwencji w związku z jej ratyfikacją przez Wspólnotę.

Wśród celów Konwencji z Aarhus znajduje się pragnienie zagwarantowania praw udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji w sprawach środowiskowych w celu przyczyniania się do ochrony prawa do życia w środowisku, które jest odpowiednie dla zdrowia i ogólnego dobra. Artykuł 6 Konwencji z Aarhus przewiduje udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących szczególnych działalności wymienionych w załączniku I do tej Konwencji oraz działalności tam niewymienionych, które mogą mieć znaczący wpływ na środowisko. Artykuł 7 Konwencji z Aarhus przewiduje udział społeczeństwa dotyczący planów i programów odnoszących się do środowiska. Artykuł 9 ust. 2 i 4 Konwencji z Aarhus przewiduje dostęp do procedury sądowej i innych procedur w celu zakwestionowania materialnej lub proceduralnej legalności decyzji, aktów lub zaniechań.

Artykuł 2. Udział społeczeństwa dotyczący planów i programów

2. *Państwa Członkowskie zapewniają, że społeczeństwo otrzyma wczesne i skuteczne możliwości uczestnictwa w przygotowywaniu i modyfikowaniu lub rewidowaniu żądanych planów albo programów, sporządzanych na mocy przepisów wymienionych w załączniku I.*

W tym celu Państwa Członkowskie zapewniają, że:

- społeczeństwo jest informowane, czy to poprzez ogłoszenia publiczne lub inne właściwe środki, takie jak media elektroniczne, gdzie są dostępne, o jakichkolwiek wnioskach dotyczących takich planów lub programów albo dotyczących ich zmiany lub rewizji oraz że istotne informacje o takich wnioskach są podawane do wiadomości społeczeństwa, włączając między innymi informacje o prawie do uczestnictwa w podejmowaniu decyzji i o właściwych władzach, którym mogą być przedkładane komentarze i zapytania;*

- b) społeczeństwo jest uprawnione do wyrażania komentarzy i opinii, kiedy wszystkie opcje są dostępne, zanim podjęte zostaną decyzje dotyczące planów i programów;
 - c) w podejmowaniu takich decyzji przykładą się należyta uwagę do wyników udziału społeczeństwa;
 - d) przebadawszy komentarze i opinie wyrażone przez społeczeństwo, właściwe władze dokładają należytych starań, aby poinformować społeczeństwo o podjętych decyzjach oraz przyczynach i przemyśleniach, na których oparto te decyzje, w tym informacjach o procesie udziału społeczeństwa.
3. Państwa Członkowskie określają osoby uprawnione do uczestnictwa do celów ust. 2, włączając odnośne organizacje pozarządowe spełniające wszelkie wymogi nałożone na mocy prawa krajowego, takie jak te promujące ochronę środowiska naturalnego.

Szczegółowe regulacje dotyczące udziału społeczeństwa na mocy tego artykułu zostaną ustalone przez Państwa Członkowskie, aby umożliwić społeczeństwu skuteczne przygotowanie i uczestnictwo.

Ustanowione zostaną odpowiednie ramy czasowe, wprowadzające wystarczającą ilość czasu dla każdego z różnych etapów udziału społeczeństwa wymaganych przez ten artykuł.

Ustawa Prawo ochrony środowiska

Art. 10. Każdy w przypadkach określonych w ustawie ma prawo do uczestniczenia w postępowaniu w sprawie wydania decyzji z zakresu ochrony środowiska lub przyjęcia projektu polityki, strategii, planu lub programu rozwoju i restrukturyzacji oraz projektu studium i planu zagospodarowania przestrzennego.

Postępowanie z udziałem społeczeństwa:

w przypadku decyzji środowiskowej tylko, gdy sporządzany jest raport:

Art. 53. Organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, w ramach którego sporządzany jest raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

Art. 218. Organ administracji zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest wydanie pozwolenia zintegrowanego lub decyzji o zmianie pozwolenia zintegrowanego dotyczącej istotnej zmiany instalacji.

- społeczeństwo ma 21 dni na złożenie uwag i wniosków,
- w ogłoszeniu o wszczęciu postępowania z udziałem społeczeństwa organ powinien wskazać konkretny termin, do którego można składać uwagi i wnioski,
- termin do składania uwag i wniosków nie podlega przywróceniu. Złożenie uwag i wniosków po terminie powoduje pozostawienie ich bez rozpoznania,
- wyniki postępowania z udziałem społeczeństwa organ powinien wziąć pod uwagę wydając zaskarżoną decyzję.

Art. 56 ust. 8 p.o.ś.: Uzasadnienie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, niezależnie od wymagań wynikających z przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, powinno zawierać informacje o sposobie wykorzystania uwag i wniosków zgłoszonych w związku z udziałem społeczeństwa oraz informacje dotyczące konieczności wykonania analizy porealizacyjnej, o której mowa w ust. 4 pkt 2.

Uwaga: społeczeństwo nie może zaskarżyć wydanej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach czy pozwolenia zintegrowanego. Może to zrobić tylko strona lub organizacja społeczna uczestnicząca w postępowaniu na prawach strony (czyli taka, która zgłosiła uwagi i wnioski w postępowaniu z udziałem społeczeństwa oraz oświadczyła, że chce uczestniczyć w postępowaniu).

Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o

oddziaływaniu na środowisko z dnia 9 listopada 2004 r.¹⁵ określa rodzaje przedsięwzięć, dla których sporządzenie raportu jest lub może być wymagane. Stanowi ono załącznik nr 1 niniejszego opracowania.

Wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach następuje przed uzyskaniem (art. 46 p.o.ś.):

- decyzji o warunkach zabudowy dla przedsięwzięcia polegającego na zalesieniu,
- decyzji o pozwoleniu na budowę obiektu budowlanego,
- decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego,
- decyzji o pozwoleniu na wznowienie robót budowlanych,
- decyzji o pozwoleniu na rozbiórkę obiektów jądrowych,
- koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopalin, na wydobywanie kopalin ze złóż, na bezzbiornikowe magazynowanie substancji oraz składowanie odpadów w górotworze, w tym w podziemnych wyrobiskach górniczych,
- decyzji określającej szczegółowe warunki wydobywania kopaliny pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie urządzeń wodnych, decyzji ustalającej warunki prowadzenia robót polegających na regulacji wód oraz budowie wałów przeciwpowodziowych, a także robót melioracyjnych, odwodnień budowlanych oraz innych robót ziemnych zmieniających stosunki wodne na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych, zwłaszcza na terenach, na których znajdują się skupienia roślinności o szczególnej wartości z punktu widzenia przyrodniczego, terenach o walorach krajobrazowych i ekologicznych, terenach masowych lęgów ptactwa, występowania skupień gatunków chronionych oraz tarlisk, zimowisk, przepławek i miejsc masowej migracji ryb i innych organizmów,
- decyzji o zatwierdzeniu projektu scalenia lub wymiany gruntów,
- dla planowanego przedsięwzięcia, które może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 i nie jest bezpośrednio związane z ochroną tego obszaru lub nie wynika z tej ochrony:
 - decyzji uzgadniającej warunki rekultywacji,
 - decyzji w sprawie rekultywacji i zagospodarowania,
 - decyzji w sprawie zgody na przeznaczenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.
- decyzji o zmianie lasu na użytek rolny,
- decyzji o ustaleniu lokalizacji autostrady,
- decyzji o ustaleniu lokalizacji drogi krajowej,
- decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej,
- przed dokonaniem zgłoszenia budowy lub wykonywania robót budowlanych oraz zgłoszenia zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części.

Uwaga: do postępowań wszczętych, a niezakończonych przed dniem 15.11.2008 r. decyzją ostateczną stosuje się w/w regulacje z tym, że kompetencje ministra właściwego do spraw środowiska przejmuje Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, zaś kompetencje wojewodów, marszałków województw i dyrektorów urzędów morskich przejmuje regionalni dyrektorzy ochrony środowiska.

¹⁵ Dz.U.04.257.2573 ze zm.

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko

Art. 5. *Każdy ma prawo uczestniczenia, na warunkach określonych ustawą, w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa.*

Udział społeczeństwa w ochronie środowiska reguluje dział III ustawy o.o.ś.

Prawo do składania uwag i wniosków ma każdy. Może to robić:

- w formie pisemnej,
- ustnie do protokołu,
- za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym.

Uwagi i wnioski wniesione po terminie pozostawia się bez rozpoznania, z tym że:

- Organizacje ekologiczne, które powołując się na swoje cele statutowe, zgłoszą chęć uczestniczenia w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, uczestniczą w nim na prawach strony.
- Organizacji ekologicznej służy prawo wniesienia odwołania od decyzji wydanej w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji, także w przypadku, gdy nie brała ona udziału w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa prowadzonym przez organ pierwszej instancji; wniesienie odwołania jest równoznaczne ze zgłoszeniem chęci uczestniczenia w takim postępowaniu. W postępowaniu odwoławczym organizacja uczestniczy na prawach strony.
- Organizacji ekologicznej służy skarga do sądu administracyjnego od decyzji wydanej w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji, także w przypadku, gdy nie brała ona udziału w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa.
- Na postanowienie o odmowie dopuszczenia do udziału w postępowaniu organizacji ekologicznej służy zażalenie.

Art. 33.

1. *Przed wydaniem i zmianą decyzji wymagających udziału społeczeństwa organ właściwy do wydania decyzji, bez zbędnej zwłoki, podaje do publicznej wiadomości informacje o:*

- 1) *przystąpieniu do przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko;*
- 2) *wszczęciu postępowania;*
- 3) *przedmiocie decyzji, która ma być wydana w sprawie;*
- 4) *organie właściwym do wydania decyzji oraz organach właściwych do wydania opinii i dokonania uzgodnień;*
- 5) *możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu;*
- 6) *możliwości składania uwag i wniosków;*
- 7) *sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie 21-dniowy termin ich składania;*
- 8) *organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków;*
- 9) *terminie i miejscu rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa, o której mowa w art. 36, jeżeli ma być ona przeprowadzona;*
- 10) *postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli jest prowadzone.*

2. Do niezbędnej dokumentacji sprawy, o której mowa w ust. 1 pkt 5, należą:

- 1) wniosek o wydanie decyzji wraz z wymaganymi załącznikami;
- 2) wymagane przez przepisy:
 - a) postanowienia organu właściwego do wydania decyzji,
 - b) stanowiska innych organów, jeżeli stanowiska są dostępne w terminie składania uwag i wniosków.

Zgodnie z art. 37 ustawy o.o.ś. w uzasadnieniu decyzji, niezależnie od wymogów wynikających z przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁶ (dalej powoływany jako k.p.a.) organ prowadzący postępowaniu podaje:

- informację o udziale społeczeństwa w postępowaniu,
- informację co do tego, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Art. 38. Organ właściwy do wydania decyzji podaje do publicznej wiadomości informację o wydanej decyzji i o możliwościach zapoznania się z jej treścią.

Zgodnie z art. 59 ustawy o.o.ś., przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wymaga realizacja:

- 1) planowanego przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- 2) planowanego przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, jeżeli obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko został stwierdzony w drodze postanowienia przez organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Postanowienia co do istnienia lub braku obowiązku przeprowadzenia OOS dla przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko wydaje się po zasięgnięciu opinii:

- regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wojewódzkiego, powiatowego lub granicznego inspektora sanitarnego w przypadku przedsięwzięć wymagających:
 - decyzji o pozwoleniu na budowę,
 - decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego,
 - decyzji o pozwoleniu na wznowienie robót, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej,
 - decyzji o ustaleniu lokalizacji przedsięwzięć Euro 2012,
 - decyzji o pozwoleniu na rozbiórkę obiektów jądrowych,
 - decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Realizacja planowanego przedsięwzięcia innego niż mogącego zawsze albo potencjalnie oddziaływać na środowisko wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, jeżeli:

- przedsięwzięcie to może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a nie jest bezpośrednio związane z ochroną tego obszaru lub nie wynika z tej ochrony,
- obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 został stwierdzony przez organ właściwy do wydania decyzji wymaganej przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia.

Ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko przeprowadza się w ramach:

- postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;

¹⁶ Dz.U.64.30.168 ze zm.

- postępowania w sprawie wydania:
 - decyzji o pozwoleniu na budowę,
 - decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego,
 - decyzji o pozwoleniu na wznowienie robót budowlanych,
 - decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej – wydawanej na podstawie specustawy w następujących przypadkach:
 - ✓ jeżeli konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko została stwierdzona przez organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
 - ✓ na wniosek podmiotu planującego podjęcie realizacji przedsięwzięcia, złożony do organu właściwego do wydania decyzji,
 - ✓ jeżeli organ właściwy do wydania decyzji stwierdzi, że we wniosku o wydanie decyzji zostały dokonane zmiany w stosunku do wymagań określonych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Art. 79.

1. *Przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach organ właściwy do jej wydania zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, w ramach którego przeprowadza ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.*
2. *Organ prowadzący postępowanie może, w drodze postanowienia, wyłączyć stosowanie przepisów działu III i VI w odniesieniu do przedsięwzięć realizowanych na terenach zamkniętych, jeżeli zastosowanie tych przepisów mogłoby mieć niekorzystny wpływ na cele obronności i bezpieczeństwa państwa.*

Art. 75.

1. *Organem właściwym do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest:*
 - 1) *regionalny dyrektor ochrony środowiska – w przypadku:*
 - a) *będących przedsięwzięciami mogącymi zawsze znacząco oddziaływać na środowisko:*
 - *dróg,*
 - *linii kolejowych,*
 - *napowietrznych linii elektroenergetycznych,*
 - *instalacji do przesyłu ropy naftowej, produktów naftowych, substancji chemicznych lub gazu,*
 - *sztucznych zbiorników wodnych,*
 - b) *przedsięwzięć realizowanych na terenach zamkniętych,*
 - c) *przedsięwzięć realizowanych na obszarach morskich,*
 - d) *zmiany lasu, niestanowiącego własności Skarbu Państwa, na użytek rolny;*
 - 2) *starosta – w przypadku scalania, wymiany lub podziału gruntów;*
 - 3) *dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych – w przypadku zmiany lasu, stanowiącego własność Skarbu Państwa, na użytek rolny;*
 - 4) *wójt, burmistrz, prezydent miasta – w przypadku pozostałych przedsięwzięć.*

Zgodnie z art. 72 ustawy o.o.s., wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach następuje przed uzyskaniem:

- decyzji o pozwoleniu na budowę,

- decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego,
- decyzji o pozwoleniu na wznowienie robót budowlanych,
- decyzji o pozwoleniu na rozbiórkę obiektów jądrowych,
- decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopalin, na wydobywanie kopalin ze złóż, na bezzbiornikowe magazynowanie substancji oraz składowanie odpadów w górotworze, w tym w podziemnych wyrobiskach górniczych,
- decyzji określającej szczegółowe warunki wydobywania kopaliny,
- pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie urządzeń wodnych,
- decyzji ustalającej warunki prowadzenia robót polegających na regulacji wód oraz budowie wałów przeciwpowodziowych, a także robót melioracyjnych, odwodnień budowlanych oraz innych robót ziemnych zmieniających stosunki wodne na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych, zwłaszcza na terenach, na których znajdują się skupienia roślinności o szczególnej wartości z punktu widzenia przyrodniczego, terenach o walorach krajobrazowych i ekologicznych, terenach masowych lęgów ptactwa, występowania skupień gatunków chronionych oraz tarlisk, zimowisk, przepławek i miejsc masowej migracji ryb i innych organizmów wodnych,
- decyzji o zatwierdzeniu projektu scalenia lub wymiany gruntów,
- decyzji o zmianie lasu na użytek rolny,
- decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej,
- decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej,
- decyzji o ustaleniu lokalizacji autostrady,
- decyzji o ustaleniu lokalizacji przedsięwzięć Euro 2012.

Wymogu uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nie stosuje się w przypadku zmiany decyzji polegających na:

- ustaleniu lub zmianie formy lub wielkości zabezpieczenia roszczeń mogących powstać wskutek wykonywania działalności objętej decyzją,
- zmianie danych wnioskodawcy,
- odnośnie koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopalin, na wydobywanie kopalin ze złóż, na bezzbiornikowe magazynowanie substancji oraz składowanie odpadów w górotworze, w tym w podziemnych wyrobiskach górniczych oraz decyzji określającej szczegółowe warunki wydobywania kopaliny:
 - zmniejszeniu powierzchni, w granicach której ma być prowadzona działalność,
 - przeniesieniu decyzji na inny podmiot.

Art. 76.

1. *W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w zakresie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przez organy, o których mowa w art. 75 ust. 1 pkt. 2-4, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska kieruje wystąpienie, którego treścią może być w szczególności wnioski o stwierdzenie nieważności tej decyzji.*
2. *W przypadku skierowania wystąpienia, o którym mowa w ust. 1, Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska przysługują prawa strony w postępowaniu administracyjnym i postępowaniu przed sądem administracyjnym.*
3. *Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do orzeczeń samorządowych kolegiów odwoławczych.*

Jeżeli chodzi o udział społeczeństwa w opracowywaniu dokumentów, jak plany i programy (tzw. strategiczna ocena oddziaływania na środowisko), to kwestia ta została uregulowana w dziale III rozdział 3 oraz w dziale IV ustawy o.o.ś. Zgodnie z art. 46 i 47 ustawy, przeprowadzenia takiej strategicznej oceny wymagają projekty:

- koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego,
- polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- innych polityk, strategii, planów lub programów, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony,
- projekty dokumentów, innych niż wyżej wymienione, jeżeli w uzgodnieniu z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska (dla dokumentów opracowywanych lub zmienianych przez centralne organy administracji rządowej właściwy będzie Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska) organ opracowujący projekt dokumentu stwierdzi, że wyznaczają one ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i że realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Art. 39.

1. *Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa, bez zbędnej zwłoki, podaje do publicznej wiadomości informację o:*

- 1) *przystąpieniu do opracowywania projektu dokumentu i o jego przedmiocie;*
- 2) *możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu;*
- 3) *możliwości składania uwag i wniosków;*
- 4) *sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie co najmniej 21-dniowy termin ich składania;*
- 5) *organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków;*
- 6) *postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli jest prowadzone.*

2. *Do niezbędnej dokumentacji sprawy, o której mowa w ust. 1 pkt 2, należą:*

- 1) *założenia lub projekt dokumentu;*
- 2) *wymagane przez przepisy załączniki oraz stanowiska innych organów, jeżeli stanowiska są dostępne w terminie składania uwag i wniosków.*

Zgodnie z art. 42, 43 i 55 ustawy o.o.ś., organ opracowujący projekt dokumentu, bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie organów oraz rozpatruje uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa. Co do zasady, projekt dokumentu nie może zostać przyjęty jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że może on znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000.

Organami właściwymi do konsultowania w procesie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko są:

- **Opinie:**
 - Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska – w przypadku dokumentów opracowywanych i zmienianych przez centralne organy administracji rządowej,
 - regionalny dyrektor ochrony środowiska – w przypadku dokumentów innych niż wymienione wyżej (opinia),

- Uzgodnienia i opinie:
 - Główny Inspektor Sanitarny – w przypadku dokumentów opracowywanych i zmienianych przez centralne organy administracji rządowej.
 - Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny – w przypadku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
 - Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny – w przypadku innych dokumentów innych niż wymienione.

Do przyjętego dokumentu załącza się:

- Pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:
 - ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko,
 - opinie właściwych organów opiniujących i uzgadniających,
 - zgłoszone uwagi i wnioski,
 - wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone,
 - propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.
- uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa podaje do publicznej wiadomości informację o przyjęciu dokumentu i o możliwościach zapoznania się z jego treścią oraz z:

- uzasadnieniem zawierającym informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa,
- podsumowaniem.

Organ opracowujący projekt dokumentu jest obowiązany prowadzić monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

U.p.z.p. przewiduje udział społeczeństwa zarówno na etapie uchwalania studium, jak i na etapie uchwalania planu miejscowego. Ustawa o.o.ś. nakłada obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko również dla studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy; prognoza ta jest wykładana wraz z projektem studium w procesie konsultacji społecznych.

Kolejność czynności w postępowaniu w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zgodnie z art. 11 i 12 u.p.z.p. będzie zatem następująca:

- 1) Podjęcie przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium.

- 2) Wójt (burmistrz, prezydent miasta) ogłasza w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących studium, nie krótszy jednak niż 21 dni od dnia ogłoszenia.
- 3) Zawiadomienie na piśmie o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu studium.
- 4) Rozpatrzenie przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) wniosków do projektu studium.
- 5) Sporządzenie projektu studium, przy uwzględnieniu ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz programów służących realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym.
- 6) Uzyskanie od gminnej komisji urbanistyczno-architektonicznej opinii o projekcie studium.
- 7) Uzgodnienie projektu studium z zarządem województwa w zakresie jego zgodności z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa.
- 8) Uzgodnienie projektu studium z wojewodą w zakresie jego zgodności z ustaleniami programów służących realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym.
- 9) Zaopiniowanie dotyczące rozwiązań przyjętych w projekcie studium przez:
 - a) starostę powiatowego,
 - b) gminy sąsiednie,
 - c) właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków,
 - d) właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa,
 - e) dyrektora właściwego urzędu morskiego w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani,
 - f) właściwy organ nadzoru górniczego w zakresie zagospodarowania terenów górniczych,
 - g) właściwy organ administracji geologicznej,
 - h) ministra właściwego do spraw zdrowia w zakresie zagospodarowania obszarów ochrony uzdrowiskowej,
 - i) dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej w zakresie zagospodarowania obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
 - j) generalnego dyrektora ochrony środowiska.
- 10) Wprowadzenie zmian wynikające z uzyskanych opinii i dokonanych uzgodnień.
- 11) Ogłoszenie w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości o wyłożeniu projektu studium do publicznego wglądu na co najmniej 14 dni przed dniem wyłożenia i włożenie tego projekt wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do publicznego wglądu na okres co najmniej 30 dni. W tym czasie organizowana jest dyskusja publiczna nad przyjętymi w tym projekcie studium rozwiązaniami. W ogłoszeniu wyznaczony zostaje termin, w którym osoby prawne i fizyczne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej mogą wносить uwagi dotyczące projektu studium. Termin ten nie może być krótszy niż 21 dni od dnia zakończenia okresu wyłożenia studium.
Uwaga: obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko do studium wchodzi w życie od dnia 15.11.2008r.
- 12) Wójt (burmistrz, prezydent miasta) przedstawia radzie gminy do uchwalenia projekt studium wraz z listą nieuwzględnionych uwag.
- 13) Uchwalenie studium przez radę gminy, z jednoczesnym rozstrzygnięciem o sposobie rozpatrzenia uwag i wniosków.

- 14) Przedstawienie uchwały o uchwaleniu studium, wraz z dokumentacją prac planistycznych oraz rozstrzygnięciem o sposobie rozpatrzenia uwag, wojewodzie w celu oceny ich zgodności z przepisami.

Po uchwaleniu studium, rada gminy może podjąć uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia planu miejscowego. W przypadku podjęcia takiej uchwały, zgodnie z art. 17 –20 u.p.z.p. kolejność prac przedstawia się następująco:

Ogłasza się w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu, określając formę, miejsce i termin składania wniosków do planu, nie krótszy niż 21 dni od dnia ogłoszenia.

Zawiadamia się na piśmie, o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania planu.

Wójt, burmistrz prezydent miasta rozpatruje wnioski do planu w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia upływu terminu ich składania.

Sporządza się projekt planu miejscowego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, uwzględniając ustalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Sporządza się prognozę skutków finansowych uchwalenia planu miejscowego oraz prognozę oddziaływania planu na środowisko.

Projekt planu jest opiniowany przez:

- gminną, komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- wójtów, burmistrzów gmin albo prezydentów miast, graniczących z obszarem objętym planem, w zakresie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym,
- regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Projekt planu jest uzgadniany z:

- wojewodą, zarządem województwa, zarządem powiatu w zakresie odpowiednich zadań rządowych i samorządowych,
- właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków,
- organami właściwymi do uzgadniania projektu planu na podstawie przepisów odrębnych,
- właściwym zarządcą drogi, jeżeli sposób zagospodarowania gruntów przyległych do pasa drogowego lub zmiana tego sposobu mogą mieć wpływ na ruch drogowy lub samą drogę,
- właściwymi organami wojskowymi, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa,
- dyrektorem właściwego urzędu morskiego w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani,
- właściwym organem nadzoru górniczego w zakresie zagospodarowania terenów górniczych,
- właściwym organem administracji geologicznej w zakresie terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych,
- ministrem właściwym do spraw zdrowia w zakresie zagospodarowania obszarów ochrony uzdrowiskowej.

Uzyskuje się zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Wprowadza się zmiany wynikające z uzyskanych opinii i dokonanych uzgodnień.

Ogłasza się, w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o wyłożeniu projektu planu do publicznego wglądu na co najmniej 7 dni przed dniem wyłożenia i wyklada ten projekt wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do publicznego wglądu na okres co najmniej 21 dni. W tym czasie organizowana jest

dyskusja publiczna nad przyjętymi w projekcie planu rozwiązaniami. Ponadto w ogłoszeniu wyznaczony zostaje termin, w którym osoby fizyczne i prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej mogą wносить uwagi dotyczące projektu planu, nie krótszy niż 14 dni od dnia zakończenia okresu wyłożenia planu.

Wójt (burmistrz, prezydent miasta) rozpatruje złożone uwagi w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia upływu terminu ich składania.

Wprowadzone zostają zmiany do projektu planu miejscowego wynikające z rozpatrzenia uwag, a następnie w niezbędnym zakresie ponawia się uzgodnienia.

Wójt (burmistrz, prezydent miasta) przedstawia radzie gminy projekt planu miejscowego wraz z listą nieuwzględnionych uwag.

Jeżeli rada gminy stwierdzi konieczność dokonania zmian w przedstawionym do uchwalenia projekcie planu miejscowego, w tym także w wyniku uwzględnienia uwag do projektu planu – czynności wyżej opisane ponawia się w zakresie niezbędnym do dokonania tych zmian, przy czym przedmiotem ponowionych czynności może być jedynie część projektu planu objęta zmianą.

Rada gminy, po stwierdzeniu zgodności planu z ustaleniami studium podejmuje uchwałę o uchwaleniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W uchwale tej rada gminy rozstrzyga także o:

- sposobie rozpatrzenia uwag do projektu planu oraz
- sposobie realizacji, zapisanych w planie, inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej, które należą do zadań własnych gminy, oraz zasadach ich finansowania, zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

Wójt, burmistrz albo prezydent miasta przedstawia wojewodzie uchwałę o uchwaleniu planu wraz z załącznikami (m.in. sposób rozpatrzenia uwag do planu) dokumentacją prac planistycznych w celu oceny ich zgodności z przepisami prawnymi.

Uchwała rady gminy o przyjęciu planu:

- wchodzi w życie z upływem 30 dni od dnia jej ogłoszenia w dzienniku urzędowym województwa,
- publikowana jest również na stronie internetowej gminy,
- każdy ma prawo wglądu do planu, otrzymania z niego wypisów i wyrysów,
- jeżeli na skutek jej podjęcia obniżyła się wartość nieruchomości albo sposób korzystania z nieruchomości został ograniczony, można ubiegać się o odszkodowanie.

Jeżeli chodzi o uwagi i wnioski tak do planu miejscowego, jak i studium to:

- uwzględnienie lub odrzucenie wniosków i uwag może nastąpić zarządzeniem zbiorczym i nie wymaga uzasadnienia,
- uwagi i wnioski wnosi się w formie pisemnej; za formę pisemną uznaje się również wniesione drogą elektroniczną, przy czym nie muszą być opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym,
- nie ma ograniczeń podmiotowych co do udziału w dyskusji,
- brak określonej formy prowadzenia dyskusji – musi jedynie być publiczna; sporządza się z niej protokół.

Nie wolno zapominać o tym, że planowanie i zagospodarowanie przestrzenne odbywa się również na poziomie krajowym i wojewódzkim. Z uwagi na ograniczony zakres niniejszego opracowania planowanie przestrzenne na szczeblu krajowym nie zostanie opisane – warto jednak pamiętać, że stosuje się tutaj (podobnie z resztą jak na szczeblu wojewódzkim) przepisy ustawy o.o.ś.

Jeżeli chodzi o planowanie przestrzenne na szczeblu wojewódzkim, to ma to dla społeczności lokalnych o tyle istotne znaczenie, że ustalenia tego planu muszą być brane pod uwagę w procesie planowania przestrzennego na szczeblu lokalnym (gminnym). W planie zagospodarowania przestrzennego województwa określa się przede wszystkim (art. 39 u.p.z.p.):

- podstawowe elementy sieci osadniczej województwa i ich powiązań komunikacyjnych oraz infrastrukturalnych, w tym kierunki powiązań transgranicznych,
- system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym,
- obszary problemowe wraz z zasadami ich zagospodarowania oraz obszary metropolitalne,
- obszary wsparcia,
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi,
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych,
- obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin.

Wyliczenie to nie ma charakteru katalogu zamkniętego. Ponieważ w planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia się ustalenia strategii rozwoju województwa, mogą tam znaleźć miejsce także inne ustalenia.

Uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa podejmuje sejmik województwa. Po podjęciu takiej uchwały kolejno (art. 41 i 42 u.p.z.p.):

- 1) Ogłasza się w prasie ogólnopolskiej oraz przez obwieszczenie w urzędach gmin, starostwach powiatowych, urzędzie marszałkowskim i urzędzie wojewódzkim o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących planu, nie krótszy niż 3 miesiące od dnia ogłoszenia.
- 2) Instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania planu zostają pisemnie zawiadomione o podjęciu uchwały.
- 3) Marszałek województwa rozpatruje wnioski dotyczące planu.
- 4) Sporządza się projekt planu zagospodarowania przestrzennego województwa wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.
- 5) Wojewódzka komisja urbanistyczno-architektonicznej opiniuje projekt planu.
- 6) Marszałek województwa występuje o opinię o projekcie planu do:
 - właściwych instytucji i organów,
 - wojewody,
 - zarządów powiatów,
 - wójtów, burmistrzów gmin i prezydentów miast położonych na terenie województwa,
 - rządowych i samorządowych organów administracji publicznej na terenach przyległych do granic województwa
 - uzgadnia projekt z organami określonymi w przepisach odrębnych.
- 7) Projekt planu zostaje przedstawiony Ministrowi Infrastruktury w celu stwierdzenia jego zgodności z koncepcją przestrzennego zagospodarowania kraju i programami rządowymi.
- 8) Marszałek województwa przedstawia projekt planu sejmikowi województwa do uchwalenia.
- 9) Sejmik województwa uchwała plan zagospodarowania przestrzennego województwa.

- 10) Marszałek województwa przekazuje uchwałę sejmiku województwa o uchwaleniu planu zagospodarowania przestrzennego województwa wraz z dokumentacją prac planistycznych marszałek województwa wojewodzie w celu oceny zgodności z przepisami prawnymi oraz ogłoszenia w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Ustawa wprowadza obowiązek uchwalania planu zagospodarowania województwa, zobowiązuje organy samorządu województwa do oceny jego aktualności co najmniej raz w czasie kadencji sejmiku. Plan jest uchwalany na czas nieokreślony. Może zatem obowiązywać przez wiele kadencji, powinien być jednak aktualizowany. Plan nie stwarza modelu docelowego "zaplanowania" województwa, lecz ma charakter dynamiczny, będąc efektem ciągłego procesu planowania. Obok realizacji obowiązku systematycznych ocen i w razie potrzeby aktualizacji planu województwa, zmiana planu zagospodarowania przestrzennego może nastąpić z woli samorządu województwa w każdym czasie w zakresie jego kompetencji planistycznych. Zmiana planu zagospodarowania przestrzennego województwa następuje w trybie, w jakim jest uchwalany ten plan.

Dla wszystkich aktów planowania przestrzennego – wyznaczony termin do składania uwag i wniosków w ramach konsultacji społecznych nie podlega przywróceniu – jego przekroczenie skutkuje pozostawieniem uwag i wniosków bez rozpoznania.

Podsumowanie

Jak widać na podstawie powyższego – skrótowego i nie wchodzącego głębiej w problematykę udziału społeczeństwa – przeglądu niektórych aktów prawnych, udział społeczeństwa jest ważnym elementem procedury w sprawie oceny oddziaływania na środowisko tak konkretnych przedsięwzięć, jak i planów, polityk oraz strategii. Z uwagi na ograniczony zakres opracowania pominięto niektóre regulacje przewidujące udział społeczeństwa, jak np. dyrektywa 2000/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej¹⁷ (tzw. ramowa dyrektywa wodna).

W załączeniu do niniejszego opracowania znajdują się dwa rozporządzenia: jako załącznik nr 1 rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko z dnia 9 listopada 2004 r.¹⁸ określa rodzaje przedsięwzięć, dla których sporządzenie raportu jest lub może być wymagane, jako załącznik nr 2 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości¹⁹.

¹⁷ Dz.U. UE.L.00.231.1.

¹⁸ Dz.U.04.257.2573 ze zm.

¹⁹ Dz.U.02.122.1055